

ماهیت سطح‌بندی زیرساخت‌های گردشگری روستایی با استفاده از رویکرد رافست
(مطالعه موردی: دهستان‌های شهرستان کرمان)

حجت‌اله شرفی (استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران، نویسنده مسئول)

hojjat.sharafi@yahoo.com

مرضیه جعفری (دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تهران، تهران، ایران)

marzehjafari93@ut.ac.ir

مسلم قاسمی (کارشناسی‌ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران)

moslemghasemi93@gmail.com

DOI: 10.22067/geography.v15i1.52595

صص ۱۲۱ - ۱۰۱

چکیده

اهداف: امروزه صنعت گردشگری از ارکان توسعه پایدار در هر جامعه‌ای محسوب می‌شود. در این صنعت، وجود زیرساخت‌های مناسب، مدیریت عاقلانه و مدبرانه در جنبه‌های مختلف سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، آمایش جاذبه‌ها و ایجاد تسهیلات، امکاناتی است که دسترسی را بیش‌ازپیش آسان می‌سازد. هدف تحقیق حاضر، سطح‌بندی دهستان‌های شهرستان کرمان از نظر زیرساخت‌های موجود گردشگری است.

روش: روش‌شناسی تحقیق، توصیفی - تحلیلی برمبنای شیوه‌اسنادی می‌باشد که در این مسیر، از تکنیک رافست جهت رتبه‌بندی زیرساخت‌های گردشگری روستایی شهرستان کرمان استفاده شده است.

یافته‌ها/نتایج: یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که در بین دهستان‌های شهرستان کرمان براساس زیرساخت‌های گردشگری روستایی، دهستان‌های باغین و محی‌آباد، بالاترین سطح برخورداری و دهستان‌های گروه، ده‌میرزا، هوتک، پایین‌ترین سطح زیرساخت گردشگری را به خود اختصاص داده‌اند. دهستان‌های کاظم‌آباد، سیرچ و لنگر در حالت بینابین، سطح و ناحیه مرزی را به خود اختصاص داده‌اند.

نتیجه‌گیری: در بین دهستان‌های شهرستان کرمان از نظر برخورداری زیرساخت‌ها، توازن برقرار نیست و یک شکاف ملموس از نظر دسترسی به زیرساخت‌های گردشگری روستایی وجود دارد. بنابراین می‌توان دهستان‌های شهرستان کرمان را از نظر زیرساخت‌های موجود گردشگری روستایی به سه سطح توسعه یافته، نیمه‌برخوردار و محروم سطح بندی کرد. دهستان‌های گروه و ده‌میرزا (بخش راین)، هوتک (بخش چترود)، تقریب بالا را به خود اختصاص داده‌اند. دهستان‌های باغین (بخش مرکزی) و محی‌آباد (بخش ماهان)، تقریب پایین مجموعه زیرساخت‌های موجود گردشگری را به خود اختصاص داده‌اند. دهستان‌های کاظم‌آباد (بخش چترود)، سیرچ (بخش شهداد) و لنگر (بخش ماهان) با کسب سطح پایین زیرساخت‌های گردشگری، ناحیه مرزی را به خود اختصاص داده‌اند.

کلیدواژه‌ها: گردشگری روستایی، زیرساخت‌های گردشگری، توسعه پایدار روستایی، رویکرد رافست، شهرستان کرمان

۱. مقدمه

گردشگری در بسیاری از کشورهای جهان، یکی از پیچیده‌ترین کسب‌وکارهای بشری می‌باشد و به‌عنوان فعالیتی چندوجهی، دارای کارکردهای گوناگون و مثبت است که از آن جمله می‌توان به اشتغال‌زایی، کسب درآمد و تقویت زیرساخت‌ها اشاره کرد (قادری، فرجی راد، و بروجی، ۱۳۹۰، ص. ۱۰۲). گردشگری روستایی یکی از انواع گردشگری است که با بسیاری از الگوهای دیگر آن پیوند دارد، ولی وجه مشخصه آن، استقرار در نواحی روستایی است (رضوانی، ۱۳۸۷، ص. ۲۵). تقاضا برای استفاده از ظرفیت گردشگری در مناطق روستایی در سال‌های اخیر، به شدت افزایش یافته است. کیفیت موارد مورد نیاز از جمله: وسایل ارتباطی، اصالت منطقه، میراث تاریخی - باستانی و ارتباط نزدیک با جمعیت روستایی بهبود یافته است. توجه رسانه‌ها به اصالت مناطق روستایی که به نظر می‌رسد با گسترش زندگی شهری مورد تهدید قرار گرفته، افزایش یافته است و امروزه گردشگران به دنبال جوامع روستایی دست‌نخورده هستند (گارتنر^۱، ۲۰۰۴، ص. ۱۵۳). اکنون نکته مهم در برنامه‌ریزی براساس جاذبه‌ها، نحوه اولویت‌بندی در توسعه و نیز چگونگی توسعه آنهاست. برای سنجش و

1. Gartner

اولویت‌بندی جاذبه‌ها و عناصر، معمولاً معیارهای مختلفی، از قبیل: اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی، زیرساختی، زیست‌محیطی، نهادی، قانونی و جغرافیایی مورد توجه قرار می‌گیرد تا براساس آنها بتوان نسبت به جاذبه‌های گوناگون تصمیم‌گیری کرد (پاپلی یزدی، ۱۳۹۰، ص. ۳۰). ایجاد صنعت گردشگری پایدار و موفق در گرو دستیابی به زیرساخت‌های مناسب است که در جهت کارگردانی اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیرساختی وابسته است (میر فخرالدینی، ۱۳۹۱، ص. ۶۱).

گردشگری در چالش‌های پسامدرن در ساختار شکنی جنبه‌های کلاسیک خود گرفتار آمد و زمینه‌های شکل‌گیری جریان گردشگری کیفی در اقتصاد پسا صنعتی و پیرامون آن مهیا شد. این روند زمینه‌های تعامل فرهنگی را همراه با کاهش اثرات سوء زیست‌محیطی بین جامعه میزبان، گردشگر و محیط گردشگری فراهم کرد (پاپلی یزدی و سقایی، ۱۳۹۰، ص. ۱۱۴). گردشگری روستایی گونه‌های متفاوتی دارد که نشان‌دهنده الگوی پیچیده محیط‌زیست، اقتصاد، تاریخ و موقعیت روستا است. طبیعت، محیط روستا، میراث تاریخی و فرهنگی آن شرط اصلی برای توسعه گردشگری روستایی است؛ زیرا این خصایص در سال‌های اخیر، گردشگران زیادی را جذب زندگی روستایی کرده است (استتیک، ۲۰۱۲، ص. ۳). روستاهای ایران به لحاظ شرایط اقلیمی مطلوب و داشتن قابلیت‌های انسانی و طبیعی ویژه می‌توانند به‌عنوان جاذبه‌های منحصر به فرد مطرح شوند. داشتن فضاهای کالبدی، معماری‌های خاص، شرایط جغرافیایی، فرهنگ و آداب و سنن، فعالیت‌های اقتصادی، صنایع دستی، الگوی معیشت، سکوت و آرامش، مناظر بکر و متنوع، از ویژگی‌های ارزشمندی است که به توسعه گردشگری روستایی در ایران کمک شایان توجهی می‌کند (قدیری معصوم، استعلاجی، و پاژوکی، ۱۳۸۹، ص. ۱۱۳).

در این راستا، شهرستان کرمان با قدمت کهن خود و جاذبه‌های گردشگری تاریخی، فرهنگی، دینی و طبیعی فراوان، به‌عنوان یک قطب گردشگری مهم به‌طور اصولی ساماندهی نشده، تا مسیر توسعه پایدار هموارتر و سریع‌تر گردد. متأسفانه با وجود جاذبه‌های ارزشمند در محدوده مورد مطالعه، وجود پاره‌ای مشکلات، مانعی اساسی برای توسعه گردشگری در این منطقه شده است که برخی از این مشکلات عبارت‌اند از: عدم شناخت کامل جاذبه‌های گردشگری نواحی روستایی شهرستان کرمان به دلیل کمبود تبلیغات و حضور کم‌رنگ بخش

خصوصی، عدم اقدام کافی برای ساماندهی جاذبه‌های گردشگری، فقدان زیرساخت‌های اساسی و بهره‌برداری از این منابع، کمبود خدمات اقامتی و رفاهی در سطح استان، عدم احساس امنیت جاذبه‌ای، اجتماعی و... با توجه به اهمیت موضوع مورد مطالعه، هدف تحقیق حاضر رتبه‌بندی دهستان‌های شهرستان کرمان از نظر زیرساخت‌های موجود گردشگری روستایی است. این مقاله درصدد پاسخ کارشناسی به سؤال ذیل است: آیا زیرساخت‌های موجود گردشگری روستایی در دهستان‌های شهرستان کرمان متوازن است؟

۲. پیشینه تحقیق

سجادیان، برفی، و قهرمانی (۱۳۹۳) در مقاله‌ای با عنوان «تحلیل قابلیت استفاده از جذابیت دامنه‌نوردی در گردشگری روستایی دهستان‌های شهرستان آمل با بهره‌گیری از «GIS, AHP Step Function» به این نتیجه رسیدند که اولاً دهستان‌های شهرستان آمل دارای جذابیت طبیعی مناسب دامنه‌نوردی بوده و ثانیاً می‌توان از این قابلیت در جهت گردشگری روستایی دهستان‌های شهرستان استفاده کرد.

سجاسی قیداری، رکن‌الدین افتخاری، و پورطاهری (۱۳۹۳) در مقاله‌ای با عنوان «اولویت‌بندی سطح کارآفرینی اکوتوریستی در مناطق روستایی (مطالعه موردی: روستاهای با پتانسیل گردشگری رودرهای استان تهران)» به این نتیجه رسیدند که از نظر صاحبان کسب و کارها، روستاهای مورد مطالعه در سطح منطقه با یکدیگر تفاوتی در زمینه کارآفرینی اکوتوریستی ندارند. همچنین، نتایج حاصل از پیاده‌سازی تکنیک تاپسیس نیز گویای امتیازات دقیق روستاها و مسیرها به لحاظ کارآفرینی اکوتوریستی با یکدیگر است که پراکندگی رتبه‌ها بین روستاهای دو گروه حفاظت‌شده و حفاظت‌نشده را نشان می‌دهد.

مطیعی لنگرودی، دادورخانی، رضائیه آزادی، و شریفی (۱۳۹۳) در مقاله‌ای با عنوان «برنامه‌ریزی راهبردی توسعه گردشگری (مطالعه موردی: تفرجگاه بند ارومیه)» به این نتیجه رسیدند که این منطقه از شروط اولیه توسعه گردشگری برخوردار است. بنابراین برای پایداری آثار گردشگری و بهره‌مندی از آثار اقتصادی ناشی از این فعالیت در منطقه مورد مطالعه، برنامه‌ریزی و مدیریت گردشگری امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است.

فرجی سبکبار، رضوانی، و بهنام‌مرشدی (۱۳۹۳) در مقاله‌ای با عنوان «سطح‌بندی فضایی محورهای گردشگری استان فارس بر مبنای خدمات و تسهیلات گردشگری» به این نتیجه رسیدند که محورهای شمالی و جنوبی، با توجه به اینکه درگاه بیشترین ورود گردشگران به این استان هستند، از خدمات کمتری برخوردارند و باید در اولویت توسعه خدمات و زیرساخت‌های گردشگری قرار گیرند.

پورطاهری، سجاسی قیادری، و صادقلو (۱۳۸۸) در مقاله‌ای با عنوان «سنجش و اولویت‌بندی پایداری اجتماعی روستایی شهرستان خداآبند» به این نتیجه رسیدند که شاخص‌های ذهنی و نیز مدل به‌کارگرفته‌شده، به‌خوبی توانسته‌اند واقعیات جامعه روستایی را تبیین کنند؛ به‌گونه‌ای که درنهایت، روستای آچه‌قیا بالاترین و روستای ورجوشان پایین‌ترین میزان پایداری اجتماعی را دارند.

افتخاری، پورطاهری، و مهدویان (۱۳۹۰) در مقاله‌ای با عنوان «اولویت‌بندی ظرفیت‌های گردشگری مناطق روستایی شهرستان نیر»، به این نتیجه رسیدند که از میان ۳۰ روستا و دهستان مورد مطالعه، روستاهایی که دارای جاذبه‌های محیطی هستند، از ارجحیت بیشتری برخوردارند.

آکا^۱ (۲۰۱۰) در مقاله‌ای با عنوان «ارزیابی گردشگری روستایی در ترکیه با استفاده از تحلیل سوات»، وضعیت گردشگری روستایی در این کشور را بررسی کرد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد ترکیه از قابلیت‌های فراوانی در زمینه گردشگری روستایی بهره‌مند است، لیکن انگیزه‌ها، سرمایه‌گذاری‌ها و مشوق‌ها برای این موضوع کافی نبوده و در مقایسه با سایر مقاصد گردشگری حوزه مدیترانه، از روند کندی برخوردار است. در صورت اتخاذ سیاست‌های مناسب در شرایط تغییرات گردشگری جهانی و مزیت‌ها و اولویت‌های گردشگران، ترکیه می‌تواند در کوتاه‌مدت به یکی از مهم‌ترین مراکز گردشگری روستایی در سطح جهانی تبدیل شود. ایولین^۲، لی‌یوون^۳، نایج‌کمپ^۴ و پتریویاتید^۵ (۲۰۱۵) در مقاله‌ای با عنوان «مقایسه فراتحلیل منطقه‌ای در سطوح متفاوت فضایی و اثرات اقتصادی گردشگری»، به این نتیجه

-
1. Aka
 2. Eveline
 3. Leeuwen
 4. Nijkamp
 5. Piet Riveted

رسیده است که با کاهش اشتغال در بخش کشاورزی، گردشگری به عنوان یک فعالیت جدید در اقتصاد روستایی می‌تواند باعث افزایش درآمد، تجارت بومی و کیفیت زندگی شود. گردشگری می‌تواند یک بخش برتر از نظر گستردگی فعالیت‌ها و نیز پذیرای نیروی کار بی‌مهارت باشد و برای روستاها، شهرهای کوچک و میانی فرصت‌های شغلی خوبی را ایجاد کند.

۳. روش‌شناسی تحقیق

۳.۱. روش تحقیق

روش پژوهش در این مطالعه از نوع کاربردی بوده، با توجه به شاخص‌های موردبررسی و ماهیت موضوع، رویکرد حاکم بر این پژوهش، توصیفی - تحلیلی بر مبنای شیوه اسنادی می‌باشد. سطح تحلیل، ۱۲ دهستان شهرستان کرمان، واحد تحلیل و زیرساخت‌های موجود بخش گردشگری روستایی می‌باشد. شاخص‌های موردبررسی در این تحقیق، شامل: تعداد جمعیت، تعداد مراکز اقامتی (C1)، تعداد مراکز بین‌راهی (C2)، تعداد پارک‌های عمومی (C3)، تعداد دفاتر خدمات مسافری (C4)، اماکن تفریحی (C5)، سرویس‌های بهداشتی (C6)، مناطق نمونه گردشگری (C7)، و شرکت‌های تعاونی (C8) می‌باشد. اطلاعات موردنیاز از مرکز آمار ایران، سالنامه آماری نفوس و مسکن شهر کرمان در سال ۱۳۹۰ و سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان کرمان جمع‌آوری شده است.

در این پژوهش با بهره‌گیری از تکنیک رتبه‌بندی رافست^۱، دهستان‌های شهرستان کرمان براساس زیرساخت‌های موجود گردشگری اولویت‌بندی شده‌اند. تئوری مجموعه راف، در اوایل سال ۱۹۸۰ میلادی توسط پروفیسور زدیسلو پاولاک^۲، پایه‌گذاری شد (میرفخرالدینی و پیرو، ۱۳۹۱، ص. ۶۹). تئوری مجموعه راف، یک روش ریاضی جدید برای تحلیل داده‌های هوشمند و داده‌کاوی می‌باشد. بعد از تقریباً سی‌و‌اندی سال از پایه‌گذاری تئوری مجموعه راف، روش‌های کاربردی از آن به یک درجه مشخص از کمال رسیده است و در چند سال اخیر، یک رشد سریع از توجه به تئوری مجموعه راف و کاربردهایش در علوم، از جمله «علوم جغرافیایی» به وضوح دیده می‌شود (جوادی، رازقی، و عباس‌پور، ۱۳۹۱، ص. ۱). در تئوری

1. Rough Set Method
2. Zedislav Pawlak

تصمیم‌گیری برای حل مسائل MCDM یا تصمیم‌گیری چندمعیاره^۱، عموماً شاخص‌های مسئله را ثابت فرض می‌کنند که شرایط غیرواقعی را برای حل مسئله ترسیم می‌نمایند. بنابراین برای حل مسائلی که در آن تصمیم‌گیران ترجیحات خود را در ارتباط بین معیارهای مسئله اعمال و استقلال بین شاخص‌های مسئله را نقض نمایند، عملاً نیاز به تئوری رافست داریم. هدف از کاربرد مجموعه‌های راف، برخورد با عدم قطعیت و ابهامی است که در برخی مسائل با آنها روبرو هستیم. این تئوری تعمیمی از نظریه‌های مجموعه کلاسیک بر پایه منطق سه‌مقداری، برای کار با داده‌های ناقص و ناسازگار و کاهش داده‌های مازاد بر نیاز پایگاه داده است. هدف اصلی از تحلیل مجموعه راف، به‌دست‌آوردن مفاهیم تقریبی از داده‌های اکتسابی می‌باشد. پایه و اساس نظریه را مفاهیم مجموعه تقریب پایین، مجموعه تقریب بالا و ناحیه مرزی شکل می‌دهند. در این تکنیک بعد از مشخص کردن شاخص‌های موردنظر، مطابق با قوانین مربوط به هر شاخص، قانون مربوط به هر یک از شاخص‌ها را در چهار سطح (عالی، خوب، متوسط و ضعیف) تعریف کرده و درنهایت، هر دهستان را براساس هر شاخص طبقه‌بندی و رتبه‌بندی می‌کنیم.

مراحل مدل رافست به شرح ذیل است:

الف- مشخص کردن مجموعه‌ای از دهستان‌ها براساس شاخص‌های تعیین شده (مشخص کردن یک جدول تصمیم به نام S)؛ ب- مشخص کردن یک جدول تصمیم، با توجه به قواعد مشخص شده به صورت ویژگی‌های موقعیت و ویژگی‌های تصمیم؛ ج- با استفاده از روابط هم‌ارزی (کلاس‌بندی)، دهستان‌ها را به کلاس‌های مختلف دسته‌بندی می‌نماییم؛ د- وابستگی دانش؛ و- استنتاج قواعد؛ م- تقلیل داده‌ها؛ ن- تقلیل‌کننده ارزشی؛ ه- محاسبه تقریب بالا، پایین و ناحیه مرزی؛ ی- رتبه‌بندی دهستان‌های شهرستان کرمان از نظر زیرساخت‌های گردشگری. در این رویکرد، ستون‌ها نمایش‌دهنده شاخص‌ها، سطرها نمایش‌دهنده مناطق و سلول‌ها، حاوی مقادیر ویژگی‌ها بر هر شیء است. رابطه زیر را رابطه تفکیک‌ناپذیر می‌گویند:

$$I_b = \{(x, y) \in u \times u / \forall Attr \in B, Attr(x) = Attr(y)\} \quad \text{رابطه (۱): (۱)}$$

اگر X و Y دو شیء باشند و برای هر ویژگی‌ای که در مجموعه B باشد، مقدار آن ویژگی در دو شیء یکسان باشد، آنگاه I_B را رابطه تفکیک‌ناپذیر B می‌نامند. در بسیاری از مسائل کلاس‌بندی، خروجی از قبل مشخص است. برچسب کلاس را ویژگی تصمیم‌گیری می‌نامند. سیستم اطلاعاتی‌ای که حاوی ویژگی تصمیم‌گیری باشد، سیستم تصمیم‌گیری نام دارد. این تئوری بر پایه مفهوم تقریب بالایی و تقریب پایینی برای یک مجموعه، خلاصه‌سازی داده‌ها، حذف فیچرهای اضافی و استخراج قواعد، از جمله کاربردهای تئوری راف می‌باشد. مجموعه جهانی (U) را براساس ویژگی‌های A ، و کلاس‌های هم‌ارز دسته‌بندی می‌شود. سپس تقریب بالا و پایین را با توجه به رابطه (۲) محاسبه می‌کنیم:

رابطه (۲):

$$\begin{aligned} \underline{B}X &= \{x|[x]B \subseteq X\} \text{ (Lower approximation)} \\ &\text{and} \\ \overline{B}X &= \{x|[x]B \cap X \neq \emptyset\} \text{ (Upper approximation)}. \end{aligned} \quad (1)$$

شکل ۱- ناحیه مرزی یک مجموعه راف

مأخذ: میرفخردینی و پیرو، ۱۳۹۱، ص. ۶۹

و درنهایت، با کمک سیستم اطلاعات جغرافیایی^۱، نتیجه حاصل در قالب نقشه به نمایش گذاشته شده است.

۲.۳. منطقه مورد مطالعه

شهرستان کرمان با وسعتی حدود ۴۵۴۰۱ کیلومتر مربع، معادل ۲۴/۳۹ درصد مساحت استان را به خود اختصاص داده است. این شهرستان دارای ۱۳ شهر، ۶ بخش، ۱۶ دهستان، ۵۵۸ آبادی دارای سکنه می‌باشد. شهرستان کرمان با ۷۲۲۴۸۴ نفر جمعیت، دارای رتبه اول در

1. Geographical Information System(GIS)

استان می‌باشد. تعداد ۳۶۴۵۲۱ نفر مرد (۵۰/۴۵ درصد) و ۳۵۷۹۶۳۰ نفر زن (۴۹/۵۵) درصد جمعیت شهرستان را تشکیل می‌دهند. از لحاظ وضعیت محل زندگی، نزدیک به ۸۶ درصد، یعنی جمعیتی معادل ۶۲۱۳۷۴ نفر در نقاط شهری و معادل ۱۰۱۱۱۰ نفر نیز در نقاط روستایی شهرستان سکونت دارند (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۲).

جدول ۱- مشخصات دهستان‌های مورد مطالعه

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۲

ردیف	دهستان	نام بخش	جمعیت
۱	گروه	راین	۲۸۰
۲	دهمیرزا	راین	۱۳۳
۳	هوتک	چترود	۳۳۲۳
۴	کاظم‌آباد	چترود	۳۶۴۵
۵	اندوهجرد	شهداد	۳۵۸۹
۶	سیرج	شهداد	۲۵۹۹
۷	جوشان	گلباف	۹۱۳
۸	کشیت	گلباف	۱۰۷۴
۹	محمی‌آباد	ماهان	۱۰۸۳
۱۰	لنگر	ماهان	۲۱۵۳
۱۱	باغین	مرکزی	۸۱۷۶
۱۲	اختیارآباد	مرکزی	۸۷۴۶

شکل ۲- ناحیه مورد مطالعه

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۴

۴. مبانی نظری تحقیق

در این راستا، گردشگری روستایی با توجه به دامنه تقاضا و نیازهای محیط روستایی رو به توسعه گذاشته و روزبه‌روز بر اهمیت و جاذبه خاص آن افزوده شده است (سجادیان، برفی، و قهرمانی، ۱۳۹۳، ص. ۷۶). گردشگری روستایی به‌عنوان ابزاری برای دستیابی به رشد اقتصادی، اجتماعی و نیز بازآفرینی مدنظر قرار گرفته و تاکنون اقدامات گسترده‌ای در زمینه توسعه گردشگری به‌عنوان منبع مؤثر ارتقای درآمد و اشتغال‌زایی در نواحی روستایی انجام شده است (شارپلی^۱، ۲۰۱۴، ص. ۲۳۳). در چند دهه گذشته، گردشگری یک فعالیت عمده در سطح جامعه جهانی و بخش بسیار مهم در توسعه اقتصادی کشورها شناخته شده است. در مقیاس محلی، گردشگری بیش‌ازپیش امکانات و ابزارهایی برای تغییر آینده در اختیار دارد. گردشگری اغلب به‌عنوان جایگزینی مطمئن برای تولیدات و توسعه روستایی - جایی که صنایع تجاری در حال کاهش، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه - مطرح بوده است (ژیان‌چائو^۲، ۱۳۹۴، ص. ۴۹۸). با کاهش اشتغال در بخش کشاورزی، گردشگری به‌عنوان یک فعالیت جدید در اقتصاد روستایی می‌تواند باعث افزایش درآمد، تجارت بومی و کیفیت زندگی شود. از این‌رو نقاط روستایی به‌دلیل برخورداری از ظرفیت‌های گردشگری می‌توانند به‌عنوان یکی از کانون‌های گردشگری در قلمرو سرزمینی باشند. گردشگری یکی از سریع‌ترین راه‌های بازگشت سرمایه است، بیشترین ضریب انباشت سرمایه را دارد و از ضریب تکاثری زیادی نسبت به سایر فعالیت‌ها برخوردار است (مطیعی‌لنگرودی، دادورخانی، رضائیه آزادی، و شریفی، ۱۳۹۳، ص. ۵۲۴). با این حال برای توسعه گردشگری، بهره‌برداری بهینه از زیرساخت‌ها، پی‌بردن به نابرابری‌ها و سطح‌بندی نواحی گردشگری ضروری است؛ چراکه با شناخت زیرساخت‌ها در رتبه‌بندی آنها در سطح نواحی روستایی می‌توان به مدیریت بهتری برای گردشگران دست یافت. بنابراین ایجاد هماهنگی میان تعداد گردشگران و ظرفیت فضاهای گردشگری، به‌خصوص زیرساخت‌ها بسیار ضروری است (فرجی سبکبار، رضوانی، بهنام‌مرشدی، و روستا، ۱۳۹۳، ص. ۵۶۲). به همین دلیل از بین فرصت‌های گردشگری، می‌توان از توان زیرساخت‌های گردشگری در مناطق روستایی استفاده کرد.

1. Sharply
2. Jianchao

۴.۱. زیرساخت گردشگری

زیرساخت‌های گردشگری عواملی هستند که به‌قصد ارائه خدمات و انتفاع توسعه خدمات به گردشگران و مسافران یا میهمانان طبق ضوابط ارائه می‌شوند. امروزه با پیشرفت روش‌های آماری و رایانه‌ای در مطالعات جغرافیایی، استفاده از شاخص‌های مختلف در زمینه‌های گوناگون، متداول‌ترین معیار سطح‌بندی نواحی گردشگری است. در این پژوهش با بهره‌گیری از شاخص‌های تصمیم‌گیری چندمتغیره^۱ از جمله رویکرد رتبه‌بندی رافست، نواحی روستایی شهرستان کرمان براساس زیرساخت‌های گردشگری اولویت‌بندی شده‌اند و در نهایت، با کمک سیستم اطلاعات جغرافیایی، نتیجه حاصل در قالب نقشه به نمایش گذاشته شده است.

۵. یافته‌های تحقیق

امروزه صنعت گردشگری به‌عنوان یکی از صنایع مهم توسعه پایدار در هر جامعه‌ای محسوب می‌شود که از تحرک بالایی در تغییرات اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و محیطی برخوردار است. شاخص‌های مورد استفاده برای به‌دست‌آوردن سطح‌بندی زیرساخت‌های گردشگری دهستان‌های شهرستان کرمان در جدول (۲) آمده است.

جدول ۲- شاخص‌های زیرساخت گردشگری شهرستان کرمان به تفکیک دهستان‌ها

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۲

ردیف	گروه	ده میرزا	هونک	کاظم آباد	اندوچرند	سورج	جوشان	کسپین	محو آباد	لنگر	باغین	اخبیارآباد	جمع کل
C ₁	۱	۱	۱	۰	۱	۰	۱	۲	۱	۰	۸	۰	۱۶
C ₂	۱	۱	۱	۰	۱	۰	۱	۱	۱	۰	۱	۰	۸
C ₃	۵	۴	۵	۲	۳	۳	۳	۰	۳	۲	۵	۲	۳۸
C ₄	۱	۱	۱	۰	۱	۰	۱	۱	۱	۰	۱	۰	۸
C ₅	۱	۱	۱	۰	۰	۱	۱	۰	۲	۰	۰	۱	۸
C ₆	۵	۸	۹	۶	۸	۶	۵	۵	۸	۶	۱۰	۵	۸۰
C ₇	۳	۲	۴	۰	۳	۰	۳	۲	۱	۰	۲	۰	۲۰
C ₈	۰	۰	۲	۱	۱	۲	۲	۱	۱	۲	۳	۱	۱۶

جدول ۳- نحوه دسترسی روستاهای منتخب به زیرساخت‌های گردشگری

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۲

ردیف	دهستان	جمعیت محدوده (سکنه دائم)	C ₁	C ₂	C ₃	C ₄	C ₅	C ₆	C ₇	C ₈
X ₁	گروه	۲۸۰	۱	۱	۵	۱	۱	۵	۳	۰
X ₂	ده میرزا	۱۳۳	۱	۱	۴	۱	۱	۸	۲	۰
X ₃	هورنگ	۳۳۳۳	۱	۱	۵	۱	۱	۹	۴	۲
X ₄	کنازم آباد	۳۶۴۵	۰	۰	۲	۰	۰	۶	۰	۱
X ₅	لندوهجرد	۳۵۸۹	۱	۱	۴	۱	۰	۸	۳	۱
X ₆	سیرج	۲۵۹۹	۰	۰	۴	۰	۱	۶	۰	۲
X ₇	جوشان	۹۱۳	۱	۱	۳	۱	۱	۵	۳	۲
X ₈	کشیت	۱۰۷۴	۲	۱	۰	۱	۰	۵	۲	۱
X ₉	محمی آباد	۱۰۸۳	۱	۱	۳	۱	۲	۸	۱	۱
X ₁₀	لنکر	۲۱۵۳	۰	۰	۲	۰	۰	۶	۰	۲
X ₁₁	باهین	۸۱۷۶	۸	۱	۵	۱	۰	۱۰	۲	۳
X ₁₂	اختیارآباد	۸۷۴۶	۰	۰	۲	۰	۱	۵	۰	۱

۵.۱. تولید قوانین تصمیم‌گیری از روی اطلاعات

جدول ۴- قانون‌های مربوط به جمعیت

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان، ۱۳۹۲

جمعیت (+۳۰۰۰)	high عالی
جمعیت (۲۰۰۰-۳۰۰۰)	Good خوب
جمعیت (۱۰۰۰-۲۰۰۰)	average متوسط
جمعیت (-۱۰۰۰)	weak ضعیف

جدول ۵- قانون‌های مربوط به تعداد واحدهای اقامتی

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان، ۱۳۹۲

Average متوسط (۱)	High عالی (۸)
weak ضعیف (۰)	Good خوب (۲)

جدول ۶- قانون‌های مربوط به پذیرایی بین‌راهی

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان، ۱۳۹۲

Weak (۰) ضعیف	Average (۱) متوسط
------------------	----------------------

جدول ۷- قانون‌های مربوط به پارک‌های عمومی

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان، ۱۳۹۲

average (۳ - ۶) متوسط	High عالی (+۱۰)
weak (۱ - ۳) ضعیف	Good خوب (۶-۹)

جدول ۸- قانون‌های مربوط به تعداد دفاتر خدماتی مسافرتی

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان، ۱۳۹۲

Weak (۰) ضعیف	Good (۱) خوب
------------------	-----------------

جدول ۹- قانون‌های مربوط به تعداد اماکن تفریحی (موزه، سینما، نمایشگاه)

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان، ۱۳۹۲

Average (۱)	High (+۲)
weak (۰)	Good (۲)

جدول ۱۰- قانون‌های مربوط به تعداد سرویس‌های بهداشتی

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان، ۱۳۹۲

average (۳ - ۶) متوسط	High عالی (+۱۰)
weak (۱ - ۳) ضعیف	Good خوب (۶-۹)

جدول ۱۱- قانون‌های مربوط به تعداد مناطق نمونه گردشگری

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان، ۱۳۹۲

Average (۱-۲) متوسط	High عالی (۴)
Weak (۰) ضعیف	Good خوب (۳)

جدول ۱۲- قانون‌های مربوط به تعداد شرکت‌ها و تعاونی‌های مسافری

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان، ۱۳۹۲

Average= (۱) متوسط	High = (۳) عالی
Weak = (۰) ضعیف	Good = (۲) خوب

جدول ۱۳- سطح‌بندی دهستان‌ها براساس شاخص‌ها به صورت کیفی

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

دهستان	X	جمعیت	C ₁	C ₂	C ₃	C ₄	C ₅	C ₆	C ₇	C ₈	Result
گروه	X ₁	Weak	Average	Average	high	Good	Average	Average	Good	Weak	Average
دهمیرزا	X ₂	Weak	Average	Average	Good	Good	Average	Good	Average	Weak	Average
هوتک	X ₃	high	Average	Average	high	Good	Average	Good	high	Good	Average
کاظم‌آباد	X ₄	high	Weak	Weak	Average	Weak	Weak	Good	Weak	Average	Weak
اندوهجرد	X ₅	high	Average	Average	Good	Good	Weak	Good	Good	Average	Good
سیرج	X ₆	Good	Weak	Weak	Good	Weak	Average	Good	Weak	Good	Weak
جوشان	X ₇	Weak	Average	Average	Good	Good	Average	Average	Good	Good	Good
کشیت	X ₈	Average	Good	Average	Weak	Good	Weak	Average	Average	Average	Average
محمی‌آباد	X ₉	Average	Average	Average	Good	Good	Good	Good	Average	Average	Good
لنگر	X ₁₀	Good	Weak	Weak	Average	Weak	Weak	Good	Weak	Good	Weak
باغین	X ₁₁	high	high	Average	high	Good	Weak	high	Average	high	high
اختیار آباد	X ₁₂	high	Weak	Weak	Average	Weak	Average	Average	Weak	Average	Average

جدول ۱۴- اختصاص هریک از طیف‌های کمی به هریک از شاخص‌ها

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

براساس	high	Good	Average	Weak
جمعیت	۵	۲	۲	۳
C ₁	۱	۱	۶	۴
C ₂	-	-	۸	۴
C ₃	۲	۵	۳	۱
C ₄	-	۸	-	۴
C ₅	-	۱	۶	۵
C ₆	۱	۷	۴	-
C ₇	۱	۳	۴	۴
C ₈	۱	۴	۵	۲

با استفاده از روابط هم ارزی (کلاس بندی)، دهستان ها را به کلاس های تقسیم دسته بندی می نماییم. یعنی دهستان های (X_1, X_{12}) ، به این ترتیب:

جدول ۱۵- براساس جمعیت

مأخذ: یافته های تحقیق، ۱۳۹۴

High = {X۳,X4,X5,X11 ,X12}	Average= {X8,X9 }
Good= {X6,X10 }	Weak = {X1, X2, X7 }

جدول ۱۶- براساس واحدهای اقامتی

مأخذ: یافته های تحقیق، ۱۳۹۴

High = {X11 }	Average = {X1,X2,X3,X5,X7,X9}
Good= { X8 }	Weak = {X4, X6, X10,X12}

جدول ۱۷- بر اساس واحدهای بین راهی

مأخذ: یافته های تحقیق، ۱۳۹۴

High = {X1,X3,X11 }	Average = {X4,X10,X12}
Good = {X2,X5,X6,X7,X9}	Weak= {X5 }

جدول ۱۸- براساس تعداد پارک عمومی

مأخذ: یافته های تحقیق، ۱۳۹۴

Average= {X1,X2,X3,X5,X7,X8,X9,X11}	Weak = {X4, X6, 10,X12}
--	-------------------------

جدول ۱۹- براساس دفاتر خدمات رسانی

مأخذ: یافته های تحقیق، ۱۳۹۴

good {X1,X2,X3,X5 ,X7,X8,X9,X11}	Weak {X4,, X6, X10,X12 }
--	-----------------------------

جدول ۲۰- قانون های مربوط به اماکن تفریحی

مأخذ: یافته های تحقیق، ۱۳۹۴

{X9}=good {X1,X2,X3,X6,X7,X12} = Average}	{X4, X5, X8,X10,X11} = {Weak}
---	----------------------------------

جدول ۲۱- قانون‌های مربوط به سرویس‌های بهداشتی

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

$\{X11\} = \text{high}$ $\{X2, X3, X4, X5, X6, X9, X10\} = \text{Good}$	$\{X1, X7, X8, X12\} = \text{Average}$
--	--

جدول ۲۲- قانون‌های مربوط به مناطق نمونه گردشگری

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

$\{X1, X5, X7\} = \text{Good}$	$\{X2, X8, X9, X11\} = \text{Average}$ $X4, X6, X10, X12\} = \text{weak}$
--------------------------------	--

جدول ۲۳- قانون‌های مربوط به شرکت‌های تعاونی و مسافربری

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

$\{X11\} = \text{high}$ $\{X3, X6, X7, X10\} = \text{Good}$	$\{X4, X5, X8, X9, X12\} = \text{Average}$ $\{X1, X2\} = \text{Weak}$
--	--

جدول ۲۴- سطح‌بندی نهایی مناطق تشکیل ماتریس‌ها براساس ویژگی

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

ارزش	جمعیت	C ₁	C ₂	C ₃	C ₄	C ₅	C ₆	C ₇	C ₈
high	{X3, X4, X5, X11, X12}	{X11}	-	{X1, X3, X11}	-	-	{X11}	{X3}	{X11}
Good	{X6, X10}	{X8}	-	{X2, X5, X6, X7, X9}	{X1, X2, X3, X5, X7, X8, X9, X11}	{X9}	{X2, X3, X4, X5, X6, X9, X10}	{X1, X5, X7}	{X3, X6, X7, X10}
Average	{X8, X9}	{X1, X2, X3, X5, X7, X9}	{X1, X2, X3, X5, X7, X8, X9, X11}	{X1, X3}	-	{X1, X2, X3, X6, X7, X12}	{X1, X7, X8, X12}	{X2, X8, X9, X11}	{X4, X5, X8, X9, X12}
Weak	{X1, X2, X7}	{X4, X6, X10, X12}	{X4, X6, X10, X12}	{X2, X4, X5, X6, X7, X9, X10, X12}	{X4, X6, X10, X12}	{X4, X5, X8, X10, X11}	-	{X4, X6, X10, X12}	{X1, X2}

۵.۲. وابستگی دانش

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

$\{X11\} \subset \{X3, X11\}$ $\{X1, X9, X2, X5, X6\} \subset \{X2, X3, X4, X5, X6, X9, X10\}$ $\{X1, X2, X3, X7\} \subset \{X1, X2, X3, X5, X7, X8, X9, X11\}$	$\{X4, X6, X10, X12\}$ $\subset \{X2, X4, X5, X6, X10, X12\}$ $X = \{X1, X2, X3, X4, X5, X6, X7, X8, X9, X10, X11, X12\}$
---	---

براین اساس، دهستان باغین از توابع بخش مرکزی، سطح بالای خدمات را به خود اختصاص می‌دهد. دهستان‌های گروه، ده میرزا (راین)، محی‌آباد (ماهان)، (راین)، اندوهجرد، سیرج (شهداد) در سطح خوب و مناسب از نظر زیرساخت‌های گردشگری روستایی قرار می‌گیرند. سایر دهستان‌ها نیز به تفکیک در سطوح متوسط و ضعیف به شرح زیر قرار می‌گیرند.

۵.۳. استنتاج قواعد

شامل قواعد متناقض (مخالف) و قواعد سازگار (موافق) می‌باشد. اگر ویژگی‌های موقعیت و تصمیم متفاوت باشد. قواعد مخالف از آن استخراج می‌شود. اما اگر ویژگی‌های (موقعیت) و ویژگی‌های تصمیم هر دو یکسان باشد. قواعد موافق از آن استنباط می‌شود. در نتیجه، تصمیم منحصر به فردی گرفته می‌شود. اما اگر حد پایداری یک سیستم اطلاعاتی کمتر از یک باشد، نمی‌توان یک تصمیم کافی در نظر گرفت.

۵.۴. تقریب بالا و پایین

دهستان‌های محی‌آباد و باغین $\{X11, X9\}$ تقریب پایین از مجموعه $\{X1, X3, X9, X11\}$ و مجموعه $\{X1, X2, X3, X5, X7, X8, X12\}$ تقریب بالایی از مجموعه $\{X1, X3, X9, X11\}$ و مجموعه $\{X4, X6, X10\}$ به عنوان ناحیه مرزی

جدول ۲۵- رتبه‌بندی روستاها

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

دهستان	لنگر	جوشان	ده میرزا	گروه	اندوهجرد	کشیت
رتبه	۱۲	۷	۴	۳	۶	۸
دهستان	باغین	محی‌آباد	هوتک	اختیارآباد	کاظم‌آباد	سیرج
رتبه	۱	۲	۵	۹	۱۰	۱۱

فرایند تحقیق بر مبنای روش رافست نشان می‌دهد که در بین دهستان‌های شهرستان کرمان از نظر زیرساخت‌ها، توازن برقرار نیست و یک شکاف ملموس از نظر دسترسی به زیرساخت‌های گردشگری روستایی وجود دارد. بنابراین فرضیه تحقیق پذیرفته می‌شود و می‌توان اذعان کرد که دهستان‌های شهرستان کرمان را می‌توان به سه سطح توسعه‌یافته، نیمه‌برخوردار و محروم طبقه‌بندی کرد. در نتیجه، دهستان‌های گروه، ده‌میرزا (بخش راین)، هوتک (بخش چترود)، تقریب بالا را به خود اختصاص داده‌اند؛ دهستان‌های باغین (بخش مرکزی) و محی‌آباد (بخش ماهان) تقریب پایین مجموعه و دهستان کاظم‌آباد (بخش چترود)، سیرچ (بخش شهداد) و لنگر (بخش ماهان) با کسب سطح پایین زیرساخت‌های گردشگری، ناحیه مرزی را به خود اختصاص داده‌اند. در همین راستا پیشنهادهایی به صورت زیر داده می‌شود:

- با توجه به اهمیت گردشگری و توجه به زیرساخت‌های مؤثر در جذب گردشگر و همچنین اهمیت نواحی روستایی و دهستان‌ها در توسعه متوازن منطقه، واضح است که سرمایه‌گذاری در این مناطق به لحاظ شاخص‌های توسعه‌ای (اقتصادی، اجتماعی و اکولوژیکی) و ظرفیت‌سنجی زمانی نتیجه مطلوبی می‌دهد و زمینه توسعه کل استان و شهرستان را فراهم می‌کند. بنابراین باید به این امر توجه جدی شود.

- با توجه به اینکه دهستان‌های شهرستان کرمان، نیاز به احیا دارند، همچون قدرت‌بخشیدن به اقتصاد دهستان‌ها و بالابردن کیفیت و امکانات زندگی، به نظر می‌رسد توسعه گردشگری یکی از مناسب‌ترین استراتژی‌های این نواحی است.

- از آنجایی که گردشگری با خود منافع زیادی از جمله توسعه اقتصادی را به همراه دارد، لذا بومی‌شدن این صنعت هم نسبت به فعالیت‌های دیگر اقتصادی با توجه به ظرفیت‌های فعلی دهستان‌های شهرستان کرمان امکان‌پذیر می‌باشد. در نتیجه بهتر است این مهم را با توسعه این نواحی از نظر زیرساخت‌های گردشگری آغاز کرد.

کتابنامه

۱. افتخاری، ع؛ پورطاهری، م؛ و مهدویان، ف. (۱۳۹۰). اولویت‌بندی ظرفیت‌های گردشگری مناطق روستایی شهرستان نیر. فصلنامه جغرافیا و توسعه، ۹(۲۴)، ۲۳-۳۸.

۲. پاپلی یزدی، م. ح؛ سقایی، م. (۱۳۹۰). گردشگری: ماهیت و مفاهیم. چاپ ششم. تهران: انتشارات سمت.
۳. پورطاهری، م؛ سجاسی قیداری، ح؛ و صادقلو، ط. (۱۳۸۹). سنجش و اولویت‌بندی پایداری اجتماعی در مناطق روستایی، با استفاده از تکنیک رتبه‌بندی براساس تشابه به حل ایده‌آل فازی (مطالعه موردی: دهستان حومه بخش مرکزی شهرستان خدابنده). فصلنامه پژوهش‌های روستایی، بهار، (۱)، ۱-۳۱.
۴. جوادی، ع؛ رازقی، س؛ و عباسی‌پور، س. (۱۳۹۲). تشخیص مقیاس فازی در الگوریتم تصمیم‌گیری با به‌کارگیری ممیز اعداد ورودی و شاخص. اولین کنفرانس ملی مهندسی صنایع و سیستم‌ها، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف‌آباد، ۱-۱۰.
۵. رضوانی، م. (۱۳۸۷). توسعه گردشگری روستایی با رویکرد گردشگری پایدار. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
۶. سجادیان، م؛ برفی، ز؛ و قهرمانی، م. م. (۱۳۹۳). تحلیل قابلیت استفاده جذابیت دامنه‌نوردی در گردشگری روستایی دهستان‌های شهرستان آمل با بهره‌گیری از AHP، روش GIS, Step Function. فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری چشم‌انداز زاگرس، ۶(۲)، ۷۵-۹۲.
۷. سجاسی قیداری، ح؛ رکن‌الدین افتخاری، ع؛ و پورطاهری، م. (۱۳۹۳). اولویت‌بندی سطح کارآفرینی اکوتوریستی در مناطق روستایی. مجله پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی، ۳(۵)، ۱۳-۲۷.
۸. فرجی سبکبار، ح؛ رضوانی، م. ر؛ بهنام‌مرشدی، ح؛ و روستا، ح. (۱۳۹۳). سطح‌بندی فضایی محورهای گردشگری استان فارس بر مبنای خدمات و تسهیلات گردشگری. مجله پژوهش‌های جغرافیایی انسانی، ۴۶(۳)، ۵۶۱-۵۸۶.
۹. قادری، ا؛ فرجی راد، ع؛ و بروجی، س. (۱۳۹۰). جایگاه گردشگری در سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه مناطق آزاد (مطالعه موردی: قشم). فصلنامه جغرافیایی فضای گردشگری، (۱)، ۱-۱۰۱.
۱۰. قدیری معصوم، م؛ استعلاجی، ع؛ و پاک‌کی، م. (۱۳۸۹). گردشگری پایدار (روستایی و عشایری). تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
۱۱. مرکز آمار ایران. (۱۳۹۰). سرشماری نفوس و مسکن کشور، سالنامه استان کرمان.
۱۲. مطیعی لنگرودی، س. ح؛ دادورخانی، ف؛ رضائیه آزادی، م؛ و شریفی، ا. (۱۳۹۳). برنامه‌ریزی راهبردی توسعه گردشگری (مطالعه موردی: تفرجگاه بند ارومیه). مجله پژوهش‌های جغرافیایی انسانی، ۴۶(۳)، ۵۲۳-۵۴۰.

۱۳. میر فخرالدینی، س.ح؛ پیرو، س.(۱۳۹۱). ارائه روش‌شناسی تلفیقی با استفاده از مدل کانو و گسترش عملکرد کیفیت، به‌منظور بهبود کیفیت خدمات بانکی؛ رویکرد مجموعه‌های راف. مجله چشم‌انداز مدیریت صنعتی، ۲(۸)، ۸۹-۶۱.
14. Akca, H. (2006). Assessment of rural tourism in Turkey using SWOT analysis. *Journal of Applied Sciences*, 6(13), 2837-2839.
15. Eveline, S., Leeuwen, V., Nijkamp, P., & Riveted, P. (2015). A meta-analytic comparison of regional output multipliers at different spatial levels: Economic impacts of tourism. *Advances in Tourism Economics*, 13-33. doi: 10.1007/978-3-7908-2124-6
16. Gartner, W. C. (2004). Rural tourism development in the USA. *International Journal of Tourism Research*, 6(3), 151-164.
17. Jianchao, X., Wang, X., Kong, Q., & Zhang, N. (2015). Spatial morphology evolution of rural settlements induced by tourism: A comparative study of three villages in Yesanpo tourism area. *Journal of Geographical Sciences*, 25(4), 497-511.
18. Sharply, R. (2014). Host perceptions of tourism: A review of the research. *Tourism Management*, 42, 37-49.
19. Stetic, S., Simicevic, D., & Stanic, S. (2012). The role of sustainable development in the management of rural tourism destinations. *Journal of Settlements and Spatial Planning*, 1, 131-137.
20. Yang, Y., Kevin, K. F., Wong, T., & Tongkun, W. (2012). How do hotels choose their location? Evidence from hotels in Beijing. *International Journal of Hospitality Management* 31, 668-675.